

Toespraak Karel Spruijt, herdenking 4 november 2019.

Buiten zoek ik naar een steentje.

Niet zomaar een steentje maar naar een passend steentje.

Een steentje dat tijdens het zoeken bezieling krijgt.

Het is een joods gebruik dat ik als niet Jood eigen heb gemaakt.

Het zoeken naar een geschikt steentje ter herinnering aan het naar Amsterdam gevluchtte Duits Joodse gezin: Moses Hess, Johanna Breuer en hun dochters Edith en Margot.

Moses (Jacob) Hess heeft gewoond in Setterich. Dat is een klein plaatsje onder de rook van Aken. Van beroep is Moses veehandelaar. 'Beheimesoucher' in het Jiddisch.

In oktober 1927 trouwen Moses en Johanna in Siersdorf (bij Setterich).

Moses woont met zijn gezin in de boerderij aan de Schmiedstrasse 27 samen met zijn schoonouders- Servas Breuer en Elisabeth Breuer- Gottschalk en hun zoon Alfred Breuer. Geleidelijk wordt vanaf 1933 het leven voor Joden in Duitsland steeds ondraaglijker. Moses en Johanna besluiten te vluchten naar Amsterdam.

Moses huurt in januari 1937 woonruimte van de heer Hirschfeld aan de Rijnstraat 14. Het gezin Moses Hess woont begin december 1938 aan de Lutmastraat 189. In mei 1940 wordt Nederland aangevallen door Duitsland. Eind oktober 1941 verhuist het gezin Moses Hess naar de Waverstraat 26. De Rijnstraat, Lutmastraat en Waverstraat liggen op loopafstand van elkaar.

Moses heeft als groenteverkoper op de Joodsche Markt aan de Gaaspstraat in de Rivierenbuurt gewerkt.

Op de hoek van het huizenblok aan de Gaaspstraat is een bronzen beeld ingelegd. Die zittende figuur met drie pauwen is een stille getuige. Getuige van het grote onrecht en misdaad tegen het Joodse volk in 'het Derde Rijk'.

Medio 1943 wordt het gezin Moses Hess vanuit Westerbork naar vernietigingskamp Sobibor gebracht en daar in koele bloede vermoord.

Er is een groepsfoto van 15 personen uit 1938 overgelverd. Daarop staan Johanna en haar dochters Edith en Margot afgebeeld/ Edith en Margot zitten geknield op de voorgrond. De kleine Margot kijkt naar haar oudere zus Edith. Edith kijkt in de camera. Hun moeder Johanna staat tussen de staande volwassenen. Een afbeelding van Moses ontbreekt vooralsnog.

Buiten zoek ik naar een steentje.

In mijn buurt kan ik geen geschikt steentje vinden.

Daarop heb ik een steentje gezocht in Setterich.

Vlakbij de boerderij waar Moses, Joahanna en hun dochters Edith en Margot woonden.

Daar heb ik het passende steentje gevonden en vandaag meegenomen.

Het heeft dezelfde reis gemaakt als de vlucht van Moses met zijn gezin eind jaren dertig van de vorige eeuw naar Amsterdam.

Een stukje thuis van het gezin Moses Hess naar de Joodsche Markt aan de Gaaspstraat. Dit kleine gedenksteentje is voor Moses, Johanna en hun dochters Edith en Margot en voor alle Shoah slachtoffers.

Familie Hess en Breuer.

Het gedenksteentje uit Setterich.